

Asia: VN/1227/2024

Hallituksen esitys jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Osaamistiedot

Onko ehdotettu laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Epäselväksi jää, mihin jatkuvalla oppimisella ja jatkuvan oppimisen tarjonnalla viitataan. Laissa ei puhuta jatkuvasta oppimisesta, vaikka otsikossa maininta on. Määritelmä tarvitaan, jotta korkeakoulut voivat toimia lain mukaan.

Erilaisten palveluiden ”Opin.fi – Osaamispolku – Opintopolku” -suhde toisiinsa jää epäselväksi.

Oulun yliopisto pyytää kiinnittämään huomiota uuden osaamistietovarantoa koskevan sääntelyn yhteensopivuuteen opin.fi (Digivisio 2030) -hankkeen kanssa. Miten opin.fi (Digivisio) -työ nähdään osana tätä työtä ja kokonaisuutta? Kyseessä on iso valtakunnallinen ponnistus, joka vaikuttaa kaikkiin korkeakouluihin. Yksilön kannalta on tärkeää viestiä selvästi näiden kahden palvelun roolit sekä tarkoitukset. Päällekkäisyyden välttämiseksi Opin.fi pitää ensin saada kuntoon.

Tiedot yliopistolaissa tarkoitettujen tutkintokoulutuksen ja tutkintojen osien tarjonnasta. Tutkinnon osa on terminä epäselvä, jos se tarkoittaa jotain, minkä voi sisällyttää ilman korvaavuutta tutkintoon. Termi tulisi määritellä ammattikorkeakoulu- ja yliopistolaissa. Yliopistoja velvoittavaan lainsäädäntöön ei ole perusteltua ottaa mukaan termejä, jotka eivät johdu suoraan yliopistolain määritelmistä erilaiselle koulutustarjonnalle.

Onko teillä huomioita osaamistietojen hyödyntämismahdollisuuksista ja reunaehdoista pykälissä 7 ja 8?

Esityksen mukaan Opetushallitus voi anonymisoida osaamistietovarannon tiedot ehdotuksessa listattuja käyttötarkoituksia varten. Rekisteröidyn henkilötietojen suojan kannalta on tärkeää, että Opetushallitus huolehtii anonymisoinnista sekä anonymisoinnin tehokkuudesta tietosuojasetuksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Käytännön toteutuksen kannalta on tärkeää laatia selkeä ohjeistus tietopyynnön tekemistä sekä käsittelyä varten.

Esityksen mukaan Opetushallitus voi anonymisoida osaamistietovarannon tietoja luovuttaakseen anonymisoituja tietoja tutkimusta varten. Esityksen perusteella jää epäselväksi, poissulkeeko esitys mahdollisuuden luovuttaa salassa pidettäviä tietoja (ml. henkilötietoja) julkisuuslain 28 §:n mukaisesti tieteellistä tutkimusta varten.

Esityksestä jää epäselväksi, kuka tai ketkä saavat tietovarannon anonymisoituja tietoja käyttöönsä ja mihin tarkoitukseen.

Muita huomioita ehdotetusta osaamistietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Digivision tietoa tulee toimia master-datana, josta tiedot tuodaan Osaamispolkuun.

Mikä on jatkuvan oppimisen osaamistietovarannon ja Digivision Opin.fi alustan suhde? Osaamisprofiiliin kerättyä tietoa tulee voida hyödyntää esimerkiksi korkeakoulujen Digivisio 2030 -hankkeen yhteydessä kehitettävissä palveluissa, kuten Opin.fi-alustalla. Tämä edellyttää, että osaamispolusta luodaan avoimet rajapinnat, joiden avulla tietojen siirtäminen eri palveluiden ja tietovarantojen välillä on mahdollista ilman käsityötä.

Viranomaisilla on jo käytettävissään korkeakoulujen tuottama data (KOSKI-palvelun kautta). Uudelleen sitä ei ole syytä alkaa erikseen toimittaa.

Opetushallituksen tiedoista tulee saada oppijanumero myös henkilölle, jonka tiedoista se puuttuu.

Esitetty laki valtakunnallisesta jatkuvan oppimisen osaamistietovarannosta 5 § edellyttää rekisterinpitäjältä vastuuta tiedon täsmällisyydestä ja velvollisuudesta korjata tiedot, vaikka tiedon siirto (=esim. sen korjaaminen) edellyttää henkilöltä tiedon luovutuksen suostumusta (vrt 2 §).

Linked.in ja tiedejatutkimus.fi sekä muut yleisesti käytössä olevat palvelut on voitava tuoda/viedä.

Esityksen mukaan ”Esitystä valmisteltaessa on ollut esillä vaihtoehto, että Osaamispolkuun liittyviä tietovarantoja eli osaamistietovarantoa sekä koulutustarjonnan tietovarantoa säänneltäisiin molempia samassa laissa, joka olisi kokonaan uusi. Tässä vaihtoehdossa koettiin erityisesti opetuksen ja koulutuksen järjestäjien näkökulmasta epäselväksi se, olisiko heidän ilmoitettava samoja koulutustarjonnan tietoja kahteen eri paikkaan eli nykyiseen Opintopolkuun sekä uuteen Osaamispolkuun.” Näiden lisäksi koulutuksia ”ilmoitetaan/viedään” opin.fi -alustalle (ei toki suorituksia, mutta käytössä kuitenkin omien muiden alustojen lisäksi). Mikäli mahdollista, tulisi valita malli, joka ei saa aikaan sitä, että tietoja viedään oppilaitosten toimesta useampaan eri paikkaan. Tai rajapintojen eri järjestelmien välillä tulisi toimia sujuvasti, mikäli samat tiedot tarvitaan useammassa eri paikassa.

Koulutustarjonnan tiedot

Onko opinto- ja tutkintorekisterilakiin ehdotettu luku jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan tietovarannosta selkeä? Jos ei, mikä siinä on epäselvää?

Epäselväksi jää, mihin jatkuvalla oppimisella ja jatkuvan oppimisen tarjonnalla viitataan.

Mitä koulutuksia järjestelmiin tarkalleen ottaen kirjataan? Opintopisteytetyt koulutukset/kurssit, opintopisteyttämätön täydennyskoulutus? Jatkuva oppiminen on muutakin kuin opintopisteytetyn tarjonnan suorittamista, näin todetaan myös kansallisessa jatkuvan oppimisen strategiassa.

Miten ulkomailla suoritettujen tutkintojen ja muiden opintojen osalta toimitaan? Onko nekin vietävissä osaamispolkuun esimerkiksi henkilön omasta toimesta? Mikäli työnantajalla on mahdollista hyödyntää palvelua myös, olisi hyvä, että sinne voidaan viedä koulutusta laajalla perspektiivillä.

Onko palveluun sisällytettävä, pykälien 22 b ja 22 c mukainen koulutustarjonta tarkoituksenmukainen?

-

Muita huomioita ehdotetusta koulutustarjonnan tietovarantoa koskevasta sääntelystä?

Luonnoksessa hallituksen esityksestä todetaan seuraavaa: "Hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa tarvittavat kansalliset lainsäädäntömuutokset, joilla uusia teknologioita ja digitalisaatiota voidaan hyödyntää täysimääräisesti julkishallinnon toiminnassa (s. 112). Myös tekoälyn mahdollisuudet pyritään hallitusohjelman mukaan hyödyntämään täysimääräisesti, ihmiset mukana pitäen (s. 6). Tekoälyn ja digitalisaation mahdollisuudet otetaan huomioon myös koulutusjärjestelmän kehittämisessä (s. 80)." EU tekoälysäädös asettaa vaatimuksia erityisesti suuririskisten tekoälyjärjestelmien hyödyntämiselle. On tärkeää, että hallitusohjelman tavoitteita toteutetaan yksilön yksityisyyden suoja ja tietosuojalainsäädännön asettamat vaatimukset huomioiden.

Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Korkeakouluille olisi hyvä määritellä siirtymäaika, jonka tulee olla riittävä, jotta korkeakoulut pystyvät toteuttamaan veloitteensa.

Mikäli korkeakoulut veloitetaan viemään merkittävässä määrin uutta tietoa koulutustarjonnasta Osaamispolun tietovarantoon, tulisi tietojen siirtymisen tapahtua rajapintojen kautta.

Vainionpää Jaana
Oulun yliopisto